

รหัสโครงการ : TRI/UTLGB52019

ชื่อโครงการ : เชื่อมโยงเครือข่ายภาคีประเด็นการท่องเที่ยว ระดับปริญญาตรี:

การศึกษาประเพณีเลี้ยงบ้านของชาวไทดำหมู่บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน
จังหวัดเลย

ชื่อนักวิจัย : 1. อุไรวรรณ หอมทรัพย์ 2. มรกต เหลืองอภิรมย์

3. พนิดา พิมพ์คำไหล 4. เพ็ญญา กองปราบ

E-mail Address : Homuraiwan083@hotmail.com

ระยะเวลาโครงการ : เริ่มโครงการวันที่ 1 สิงหาคม 2552 – 31 มีนาคม 2553

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาบริบทของชาวไทดำ บ้านนาป่าหนาด ต.เขาแก้ว อ.เชียงคาน อ.เลย 2. ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ตลอดจนความสำคัญในพิธีเลี้ยงบ้านของชาวไทดำ 3. ศึกษาการประกอบพิธีกรรมของประเพณีเลี้ยงบ้านของชาวไทดำ และ 4. ศึกษาความแตกต่างของประเพณีเลี้ยงบ้านระหว่างชาวไทดำและชุมชนอื่น ๆ การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำในการประกอบพิธีกรรมเลี้ยงบ้าน และชาวบ้านที่เคยเข้าร่วมในการประกอบพิธีกรรมเลี้ยงบ้าน จำนวน 12 คน

การศึกษครั้งนี้พบว่า “ไทดำ” เป็นชนชาติไทย ที่เรียกตนเองว่า ไตย (ไท) ถิ่นเดิมของชาวไทดำ อยู่ที่แคว้นสิบสองจุไท (หลวงพระบาง) ในสมัยสงครามฮ่อ พ.ศ. 2323 ชาวไทดำ ได้อพยพเข้ามาในประเทศไทย และย้ายถิ่นฐานอยู่ในอำเภอหล่มสัก อำเภอปากชมและอำเภอเชียงคาน ตามลำดับ ซึ่งสุดท้ายได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานที่บริเวณ โคน ซึ่งเดิมเต็มไปด้วยต้นหนาด หมู่บ้านนี้จึงได้ชื่อว่าบ้านนาป่าหนาด ซึ่งชาวไทดำ บ้านนาป่าหนาดมีประเพณีที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต คือ ประเพณีเลี้ยงบ้าน โดยใน 1 ปี มีการจัดพิธีกรรม 2 ครั้ง คือ เดือน 6 (พฤษภาคม) และเดือน 12 (พฤศจิกายน) ซึ่งประเพณีเลี้ยงบ้าน เป็นประเพณีที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ มีดวงวิญญาณที่ชาวไทดำนับถืออยู่ 4 ดวง และสร้างศาลให้สิงสถิตอยู่ 4 หอ คือ หอเจ้าไทยดำ หอเจ้านูงส์ หอเจ้าภูวด และหอเจ้าภูแก้ว โดยชาวไทดำมีความเชื่อว่าดวงวิญญาณทั้ง 4 หอ เป็นผู้ที่ช่วยปกป้องคุ้มครองชาวไทดำให้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข ช่วยให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล พืชพรรณธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ ชาวไทดำจึงมีการจัดประเพณีเลี้ยงบ้านเพื่อแสดงออกถึงความกตัญญู และตอบแทนบุญคุณ ในเดือน 6 (พฤษภาคม) ชาวไทดำเลี้ยงบ้านด้วยหมู 1 ตัว ซึ่งถือว่าเป็นการเลี้ยงใหญ่ ส่วนเดือน 12 (พฤศจิกายน) เลี้ยงด้วยไก่ ซึ่งเป็นการเลี้ยงเล็ก ซึ่งในเดือนนี้ต้องมีข้าวเม่าเป็นเครื่องเซ่นที่สำคัญ

(ง)

เพราะแสดงถึงพืชพรรณธัญญาหารที่ชาวไทยดำผลิตได้ ในทุก ๆ ปี โดยชาวไทยดำ มีความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีเลี้ยงบ้านว่า ถ้าปีใดไม่ได้จัดประเพณีเลี้ยงบ้านขึ้น ปีนั้นคนในหมู่บ้านต้องเกิดความหายนะ ผู้คนล้มตาย เกิดอุทกภัย ฉะนั้นชาวไทยดำจึงจัดประเพณีเลี้ยงบ้านเป็นประจำทุกปี และประเพณีเลี้ยงบ้านมีลักษณะที่เหมือนและแตกต่างจากพิธีกรรมเลี้ยงปีของอำเภอวังสะพุง และพิธีกรรมการเล่นผิขนน้ำบ้านนาข้าว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

Abstract

Project Code : TRI/UTLGB52019

Project Title : University Tourism Linkage Grant : Bachelor Level (UTL-GB) :

A study of Liang Baan tradition at Napanard village, Chiang Khan District, Loei Province

Investigators : 1. Uraiwan Homsup 2. Morrakhot Luangaphirom

3. Panida Phimkumlai 4. Pennapa Kongprab

E-mail address : Homuraiwan083@hotmail.com

Project Duration : 2009 August 1 - 2010 March 31

The objectives of this study are 1. to study the context of Tai Dam ethnic at Napanad village, Khaokaew sub-district, Chiangkhan district, Loei province 2. to study the history and importance of Tai Dam's Liang Pee ceremony 3. to study the ceremony procession of Tai Dam's Liang Pee ceremony and 4. to study the difference of Liang Ban ceremony between Tai Dam ethnic and others. A qualitative research method was employed and a structured interview was adopted to collect data from 12 people which were village leader, ceremonial leader and villagers who used to participate the ceremony as a sampling group.

The study found that Tai Dam is Thai people, called themselves 'Tai,' formerly settled at Sib Song Ju Tai county (Luang Prabang). During Ho minority war in 1780 A.D., Tai Dam people migrated to Thailand and moved to settle down in Lomsak district, Pakchom district and Chiangkhan district respectively. Finally, they moved to settle at the highland surrounded by Nad trees which originated the name of the village. Tai Dam at Napanad village has an important ceremony related to their way of life which is Liang Ban held twice annually – 6th lunar month (May) and 12th lunar month (November). This ceremony has been passed on from their ancestors which related to 4 holy spirits worshipped by villagers. They built the spirit houses for each of them which were Chao

Tai Dam, Chao Anuwong, Chao Phu Huad and Chao Phu Kaew. They believed that These spirits help protect the village to live peacefully, bring about correct seasonal rain and crop's fertility. As a result, Tai Dam people held this ceremony to express their gratitude and to repay for their virtue. In the 6th lunar month (May), Tai Dam people will 'Liang Ban' with 1 pig which is considered as a big feast and with chicken in the 12th lunar month (November) which is considered as a minor one. In the minor feast, there must be 'Khao Mao' as an important sacrifice because it symbolizes crops that Tai Dam people produce every year. It is believed that there will be catastrophe, demise or deluge if Liang Ban ceremony is not held; therefore, Tai Dam people will hold this ceremony annually. In addition, Liang Ban ceremony of Tai Dam ethnic carries similar and different features to the Liang Pee ceremony at Wangsapung district and Peekhonnam festival at Nasao village, Chiangkhan district in Loei province.